

CRB evalueert interprofessioneel akkoord 2001-2002

CRB (2001), *Technisch verslag over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling*, Brussel, CRB, CRB 2001/700 CCR 11, 194 blz.

In de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven zijn de interprofessionele sociale gesprekspartners tot een unaniem akkoord gekomen over de tussentijdse beoordeling van een aantal belangrijke aspecten van het concurrentievermogen, nl. de loonkosten, de werkgelegenheid en de vormingsinspanningen. Zoals afgesproken in het interprofessioneel akkoord (IPA) van 20 december 2000, wordt in het technisch verslag dit jaar eveneens aandacht besteed aan een aantal technische elementen die de sociale gesprekspartners moeten toelaten de impact van de bijdrageverminderingen sociale zekerheid van werkgevers op de werkgelegenheid correcter in te schatten. In dit artikel worden de voornaamste bevindingen uit het technisch verslag over de ontwikkeling van het concurrentievermogen en op het gebied van de arbeidsmarkt en vorming kort geschetst.¹

Het blijkt dat de onderhandelaars op sector- en bedrijfsniveau zich steeds vrij strikt hebben gehouden aan de vooraf bepaalde loonnorm. De opeenvolgende herzieningen van de cijfers voor België en de drie buurlanden zorgen ervoor dat, ex-post, België wat minder goed scoort op drie belangrijke aspecten van het concurrentievermogen: de loonkosten nemen ondanks de omvangrijke bijdrageverminderingen sociale zekerheid opnieuw iets sneller toe dan in de buurlanden, terwijl de werkgelegenheidsontwikkeling iets lager ligt dan in de drie referentielidstaten en ook de vormingsinspanningen stagneren in 1999.

Inhoud van het technisch verslag 2001

Traditiegetrouw brengt de CRB ter uitvoering van de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en de preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen jaarlijks, vóór eind september, een "technisch verslag" uit. Meer achtergrondinformatie over deze wet, methodologische wenken en de vorige IPA's vindt u in vroegere bijdragen (Degroote, 1998; Degroote, 1999; Degroote, 2001).

In dit technisch verslag worden de in de vorige IPA's gemaakte afspraken beoordeeld voor de periode 1999-2000 en voor het eerst ook voor de periode 2001-2002. Op basis van de beschikbare informatie (Oeso-cijfers, index conventionele lonen) wordt nagegaan of de onderhandelaars op sector- en ondernemingsvlak de maximale marge voor de loonkostenontwikkeling in 1999-2000 (5,9%) en de 'indicatieve' norm voor 2001-2002 (6,4% tot max. 7%²) hebben nageleefd en of de uurloonkosten ten opzichte van de referentielidstaten niet ontsporen. Ook het engagement om bijkomende inspanningen op het

vlak van permanente vorming te leveren³ en de werkgelegenheidsprestaties⁴ vergeleken met die van de referentielidstaten worden verder opgevolgd.

Loonkostenontwikkeling

Op basis van de verwachtingen van de Oeso met betrekking tot de loonkostenontwikkeling per persoon en de geobserveerde gegevens met betrekking tot de ontwikkeling van de arbeidsduur (Eurostat-bron), kan worden vastgesteld dat de *loonkosten per gewerkt uur* in de periode 1999-2000 met 4,9% zijn toegenomen in België, tegenover 4,5% in de drie referentielidstaten. Evenals vorig jaar is er, rekening houdend met de onzekerheidsmarge van de Oeso-verwachtingen, nauwelijks sprake van een overschrijding. Verder moet er eveneens op worden gewezen dat de herziening van het gemiddelde van de drie referentielidstaten tegenover vorig jaar uitsluitend te wijten is aan de opwaartse herziening van de Duitse werkgelegenheidsstatistiek. Het aantal kleine laagbetaalde jobs (waarvan het grootste gedeelte niet onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen) blijkt de afgelopen jaren enorm te zijn gestegen waardoor de loonkostenontwikkeling per uur veel lager uitvalt.

Eveneens op basis van de vooruitzichten van de Oeso en de voorspellingen van het secretariaat in verband met de gemiddelde arbeidsduur, zouden de *loonkosten per uur* in de periode 2001-2002 met gemiddeld 6,8% toenemen in België in vergelijking met 6,3% in de drie referentielidstaten.

Daarbij moet eveneens duidelijk worden gesteld dat de niet onaanzienlijke bijkomende verlagingen

van de werkgeversbijdragen sociale zekerheid in 1999 en 2000 mede hebben geleid tot een beheerste loonkostenontwikkeling, die binnen de vooraf bepaalde marges blijft.

Evaluatie van de wet als coördinatiemechanisme van de loonvorming

Het door de wet op de preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen geïntroduceerde principe van coördinatie van de loononderhandelingen op alle niveaus lijkt tot hiertoe zijn vruchten te hebben afgeworpen, zeker als men er rekening mee houdt dat België wordt vergeleken met de twee grote Europese economieën waar in de afgelopen jaren loonmatiging centraal stond in de onderhandelingen, zij het omwille van de invoering van de 35-urenweek in Frankrijk dan wel omwille van de massale werkloosheid en het sluiten van een werkgelegenheidspact in Duitsland. Uit tabel 1 blijkt enerzijds dat *ex-post* de *loonkostenontwikkeling* steeds lager uitkomt dan de vooropgestelde norm. Anderzijds moeten we ook vaststellen dat door de vele herzieningen naar beneden toe in de buurlanden, de uurloonkosten in België sinds de introductie van de wet ten opzichte van de drie buurlanden iets sneller zijn toegenomen, zonder van een ontsporing te kunnen spreken.

De sectorale onderhandelingen begin dit jaar vonden plaats in een context van euforie door de hoge economische groei in 2000 en door de vele verwachtingen die door een aantal ministers werden opgewekt. In het laatste interprofessioneel akkoord kwamen de interprofessionele gesprekspartners overeen de 'indicatieve norm' van 6,4%

Tabel 1.

Loonnorm als coördinatiemechanisme.

	1997-1998	1999-2000	2001-2002
Ex-ante vastgestelde norm	6,1%	5,9%	6,4% à 7%
Gemiddeld 3	3,8%	4,5%	6,3%
België meest recente gegevens	4,4%	4,9%	6,8%

Bron: CRB, diverse technische verslagen.

verder te *flexibiliseren* zodat in een aantal goed presterende sectoren deze norm kan worden overschreden. Maar het absoluut maximum bedraagt hoe dan ook 7%. Gezien de vrij sterke versnelling van de inflatie in de eerste zeven maanden van dit jaar is het niet onwaarschijnlijk dat deze maximale nominale norm wordt overschreden. Toch moet er op worden gewezen dat op basis van berekeningen van het federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, gebaseerd op de sectorale cao's gesloten in de eerste vijf maanden van dit jaar, de gecumuleerde stijging van de conventionele lonen (enkel basisloon, zonder premies e.d.) in 2001-2002 uitkomt op 5,7%, wat 1 procentpunt meer is dan in 1999-2000. Maar ook het effect van de indexeringen ligt 1,3 procentpunt hoger dan in 1999-2000.

In een aantal paritaire comités werd expliciet rekening gehouden met het risico van een *versnelling van de inflatie*. Er werd voorzien dat wanneer de effectieve indexeringen van de lonen hoger zouden liggen dan in het interprofessioneel akkoord voorziene cijfer (3,1% voor 2001-2002), automatisch de reële verhogingen zouden worden vermindert (bv. voeding, bouw). Of in deze context het concurrentievermogen op macro-economisch niveau zal kunnen worden behouden, hangt in grote mate af van de mate waarin in de buurlanden het reële loonverlies van 2000-2001 al dan niet zal worden gecompenseerd in de nieuwe onderhandelingsronden, die nu echter in een context van recessie plaatsvinden.

Activiteitsgraad en werkgelegenheidsgraad

Afhankelijk van de bron die men aanwendt, de Ameco-databank van de Europese Commissie (DG Ecfm) gebaseerd op cijfers uit de nationale rekeningen of de enquête naar de arbeidskrachten, ligt de activiteits- (en werkgelegenheids)graad in België, niettegenstaande hij tijdens de afgelopen jaren sterk is toegenomen, nog altijd bijna respectievelijk 8 of 5 procentpunten lager dan bij onze voornaamste handelspartners. Zoals bekend, wordt de *lage re activiteits- en werkgelegenheidsgraad* in België vooral verklaard door de late intrede van jongeren en de vroege uittreding van ouderen op de arbeidsmarkt. Ook de vrouwen, voornamelijk met kinder-

last, nemen veel minder deel op de arbeidsmarkt. Positief is dat de afgelopen jaren in de drie categorieën een verbetering van de situatie wordt vastgesteld. De breuklijn op de arbeidsmarkt wordt echter bepaald door het opleidingsniveau, waarbij laaggeschoolden minder dan in de buurlanden deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Wat de *jongeren* betreft moet het verschil gezocht worden in het feit dat het beroepsonderwijs in België op school wordt gegeven, in tegenstelling tot in Nederland en Duitsland waar stages in bedrijven een essentieel onderdeel uitmaken van de initiële opleiding. Daarnaast blijkt dat in de buurlanden veel meer jongeren een (kleine) job combineren met een basisopleiding. De *vijftigplussers* participeren dan weer minder op de arbeidsmarkt omwille van de vervroegde uittredingsregelingen (vroeger vooral brugpensioen, recent meer het stelsel van oudere werklozen). Een verdere verhoging van de activiteitsgraad in deze laatste categorie kan bijna alleen worden bereikt door de toegang tot deze stelsels te bemoeilijken. *Vrouwen* worden relatief meer geconfronteerd met de werkloosheidsval en het probleem van betaalbare kinderopvang.

Toenemende flexibilisering en spanningen op de arbeidsmarkt: trendbreuk?

Afgelopen jaren hebben we steeds kunnen vaststellen dat steeds meer intreders op de arbeidsmarkt beginnen in een uitzendjob, in een tijdelijke job of in een deeltijdse job. Niettegenstaande deze *flexibele vormen* van arbeidsrelaties globaal genomen nog steeds iets minder sterk zijn verspreid dan bij de voornaamste handelspartners, is tussen 1992 en 1999 een enorme inhaalbeweging ingezet. Het aantal tijdelijke jobs echter neemt in 2000 voor het eerst opnieuw af.

Tot vorig jaar was er sprake van toenemende kraptes in bepaalde segmenten van de arbeidsmarkt en van een afname van de neerwaartse verdringing. Lagergeschoolden krijgen in een context van hoogconjunctuur duidelijk meer kansen op de arbeidsmarkt. In 2000 werd dit effect nog versterkt door de verhoging van de (forfaitaire) bijdragevermindering sociale zekerheid.

Initiële en voortgezette opleidings- en vormingsinspanningen

In vergelijking met de ons omringende landen stellen we vast dat er *veel meer laaggeschoolden* voorkomen in de bevolking op arbeidsleeftijd en dat zij veel minder deel uitmaken het werkende segment van de arbeidsmarkt. Ook hun aandeel bij de jongeren van 18-24 die geen onderwijs meer volgen, blijft te groot en moet worden gehalveerd (Europees objectief: van 15% in 1999 naar 7,5% tegen 2010).

Uit de resultaten van de sociale balansen leren we dat over de boekjaren 1996 tot 1999 de vormingsinspanningen, uitgedrukt in percent van de personeelskosten, zijn gestegen van 1,13% in 1996 tot 1,31% in 1998 en stagneren op 1,32% in 1999.

Werkgelegenheid in de privé-sector

Het laatste gedeelte van de triptiek uit het IPA van 8 december 1998 betreft de werkgelegenheid in de privé-sector. In de periode 1999-2000 zou de werkgelegenheid in België (in personen) zijn aangegroeid met 3,5% (gecumuleerd), tgv. met 4% in de drie buurlanden, waarbij nogmaals moet worden gewezen op de zeer omvangrijke opwaartse herziening van de werkgelegenheids-groei in Duitsland door de kleine jobs. Voor 2001-2002 wordt uitgegaan van een werkgelegenheidscreatie van 2,4% in België, tgv. 2,8% in de buurlanden.

Kris Degroote

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Tabel 2.

Vormingsinspanningen van werkgevers.

	Totaal van de ondernemingen – sector van de gezondheidszorgen					Totaal van de ondernemingen				
	1996	1997	1998	1999	1999-1996	1996	1997	1998	1999	1999-1996
Participatiegraad (%)										
gemiddeld	25,0	26,0	28,3	28,8	3,8	25,9	27,0	29,6	30,4	4,5
man	25,3	25,5	28,2	29,7	4,4	25,4	25,8	28,6	29,9	4,5
vrouw	21,2	23,8	24,7	25,0	3,8	24,3	26,5	28,4	29,5	5,2
Aantal opleidingsuren per duizend gewerkte uren										
	5,9	6,8	7,4	7,6	1,6	5,8	6,6	7,2	7,4	1,6
Opleidingsduur per deelnemer										
gemiddeld	35,7	38,6	38,6	37,6	1,9	32,9	35,5	34,9	34,1	1,2
man	37,0	41,0	40,8	39,6	2,6	36,3	40,1	39,7	38,7	2,4
vrouw	32,1	32,7	33,0	32,3	0,2	26,1	27,4	26,7	26,2	0,1
Opleidingskosten ten laste van de werkgever/personeelskosten (%)										
	1,13	1,18	1,31	1,32	0,2	1,08	1,13	1,24	1,25	0,2

Bron: Balanscentrale NBB (2000).

Noten

1. De integrale tekst van het technisch verslag kan worden afgehaald van de website van de CRB op het adres: <http://www.ccecrb.fgov.be>.
2. In die sectoren die de afgelopen twee jaar bijzonder goed hebben gepresteerd.
3. Met als finaal doel: 1,9 % van de loonkosten tegen eind 2004.
4. Het gaat om de totale interprofessionele werkgelegenheid, d.i. het aantal werknemers uit de privésector plus het aantal zelfstandigen.

Referenties

- Degroote, K. (1998), '*CRB keurt technisch verslag unaniem goed*', Nieuwsbrief Steunpunt WAV, jg. 8, nr. 4, blz. 100-102.
- Degroote, K. (1999), '*Tussentijdse balans concurrentievermogen: Globaal positieve ontwikkeling van de werkgelegenheid, loonkosten en vorming*', Nieuwsbrief Steunpunt WAV, jg. 9, nr. 4, blz. 86-92.
- Degroote, K. (2001), '*Van technisch verslag naar interprofessioneel akkoord*', OVER•WERK Tijdschrift van het Steunpunt WAV, jg. 11, nr. 1-2, blz. 119-122.